

Βίντεο εμπειρίας και σχετικό εκπαιδευτικό υλικό

7. Μετάβαση στην Οργανική Γεωργία



Αυτό το εκπαιδευτικό υλικό εστιάζει στις αρχές και το Ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο της οργανικής γεωργίας (βιολογικής γεωργίας). Συνδέεται με τις εμπειρίες των αγροτών Cane Vella και Josef Farrugia, οι οποίοι καλλιεργούν βιολογικά λαχανικά στη Μάλτα. Στις μαρτυρίες τους εξηγούν τα κίνητρά τους για τη μετάβαση στην οργανική γεωργία. Η οργανική γεωργία, από τη φύση της, συνεπάγεται τη χρήση αρκετών από τις αγρο-οικολογικές πρακτικές που προωθεί το έργο Mara-Mediterra, όπως για παράδειγμα, οι καλλιέργειες κάλυψης, η χλωρή λίπανση και η εδαφοκάλυψη. Ο Josef υπέβαλε επίσημα αίτηση για βιολογική πιστοποίηση των προϊόντων του και ο Cane λειτουργεί το αγρόκτημά του με μια πολιτική ανοιχτής πρόσβασης για το κοινό καθ' όλη την διάρκεια του έτους και με εβδομαδιαίες εκστρατείες μάρκετινγκ.

Οργανική Γεωργία

Σύμφωνα με τη Διεθνή Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (FAO)¹, "Η οργανική γεωργία αποτελεί ένα ολιστικό σύστημα διαχείρισης της παραγωγής που προάγει και ενισχύει την υγεία του αγροοικοσυστήματος, συμπεριλαμβανομένης της βιοποικιλότητας, των βιολογικών κύκλων και της βιολογικής δραστηριότητας του εδάφους. Δίνει έμφαση στη χρήση πρακτικών διαχείρισης αντί της χρήσης εξωγεωργικών εισροών, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι περιφερειακές συνθήκες απαιτούν τοπικά προσαρμοσμένα συστήματα. Αυτό επιτυγχάνεται με τη χρήση, όπου είναι δυνατόν, αγρονομικών, βιολογικών και μηχανικών μεθόδων, αντί της χρήσης συνθετικών υλικών, για την εκπλήρωση οποιασδήποτε συγκεκριμένης λειτουργίας εντός του συστήματος".

Στην Ευρώπη, η έκταση της οργανικής γεωργίας αυξήθηκε κατά σχεδόν 66% τα τελευταία 10 χρόνια, από 8,3 εκατομμύρια εκτάρια το 2010 σε 147 εκατομμύρια εκτάρια το 2020. Αυτή τη στιγμή αντιπροσωπεύει περισσότερο από το 8,5% της συνολικής "χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης" της ΕΕ. Παράγοντας τρόφιμα υψηλής ποιότητας με χαμηλό περιβαλλοντικό αποτύπωμα, η οργανική γεωργία αναμένεται να διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο στην ανάπτυξη ενός βιώσιμου συστήματος τροφίμων για την ΕΕ τα επόμενα χρόνια.

Ένα βιώσιμο σύστημα τροφίμων βρίσκεται στο επίκεντρο της Πράσινης Συμφωνίας της ΕΕ. Στο πλαίσιο της στρατηγικής "Από το Αγρόκτημα στο Τραπέζι", η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει θέσει ως στόχο να καλλιεργείται τουλάχιστον το 25% της γεωργικής γης της ΕΕ με οργανική γεωργία έως το 2030.

¹ FAO/WHO Codex Alimentarius Commission. Guidelines for the Production, Processing, Labelling and Marketing of Organically Produced Foods, 1999.

Οι τέσσερις αρχές της οργανικής γεωργίας

Η βάση της οργανικής γεωργίας και η δυνητική συμβολή της στον κόσμο μπορούν να αντικατοπτριστούν σε τέσσερις αρχές².



Ø **Η Αρχή της Υγείας:** Ο ρόλος της οργανικής γεωργίας, είτε πρόκειται για καλλιέργεια, μεταποίηση, διανομή ή κατανάλωση, είναι να διατηρήσει και να ενισχύσει την υγεία των οικοσυστημάτων και των οργανισμών, από τον μικρότερο στο έδαφος μέχρι τον άνθρωπο. Ειδικότερα, η οργανική γεωργία αποσκοπεί στην παραγωγή τροφίμων υψηλής ποιότητας και θρεπτικής αξίας, που προληπτικά συμβάλλουν στη διατήρηση της υγείας και στην ευημερία. Υπό το πρίσμα αυτό, θα πρέπει να αποφεύγεται η χρήση συνθετικών λιπασμάτων, φυτοφαρμάκων, φαρμάκων για τα ζώα και πρόσθετων τροφίμων που μπορεί να επιφέρουν δυσμενείς επιπτώσεις στην υγεία.

Ø **Η Αρχή της Οικολογίας:** Η αρχή αυτή εδραιώνει την οργανική γεωργία μέσα σε ζωντανά οικολογικά συστήματα. Η οργανική γεωργία θα πρέπει να επιτυγχάνει οικολογική ισορροπία μέσω του σχεδιασμού γεωργικών συστημάτων που ταιριάζουν με τους κύκλους και τις οικολογικές ισορροπίες της φύσης, της δημιουργίας ενδιαιτημάτων και της διατήρησης της γενετικής και αγροτικής ποικιλότητας.



Ø **Η Αρχή της Δικαιοσύνης:** Η οργανική γεωργία θα πρέπει να παρέχει σε όλους τους εμπλεκόμενους μια καλή ποιότητα ζωής και να συμβάλλει στη επισιτιστική ασφάλεια και στη μείωση της φτώχειας. Στοχεύει στην παραγωγή επαρκούς ποσότητας τροφίμων και άλλων προϊόντων καλής ποιότητας.

Ø **Η Αρχή της Φροντίδας:** Οι ασκούντες την οργανική γεωργία μπορούν να ενισχύσουν την αποδοτικότητα και να αυξήσουν την παραγωγικότητα, αλλά αυτό δεν πρέπει να διακινδυνεύει την υγεία και την ευημερία. Η επιστήμη είναι απαραίτητη για να διασφαλιστεί ότι η οργανική γεωργία διαθέτει τα απαραίτητα χαρακτηριστικά υγείας και ασφάλειας και είναι οικολογικά ορθή. Ωστόσο, η επιστημονική γνώση από μόνη της δεν είναι επαρκής. Η πρακτική εμπειρία, η συσσωρευμένη σοφία και οι παραδοσιακές και τοπικές γνώσεις προσφέρουν έγκυρες λύσεις, δοκιμασμένες στον χρόνο.



Συμβατική έναντι οργανικής γεωργίας



Η συμβατική γεωργία δίνει προτεραιότητα στην αποτελεσματικότητα και το κέρδος μέσω εντατικών καλλιεργειών και μονοκαλλιεργειών. Χαρακτηρίστηκε ως Πράσινη Επανάσταση τη δεκαετία του 1970, αλλά έχει τεκμηριωθεί εκτενώς από την αρχή της ότι μειώνει τη γονιμότητα του εδάφους, χρησιμοποιεί περισσότερες επιβλαβείς χημικές ουσίες, ρυπαίνει περισσότερο, επιφέρει δυσμενείς επιπτώσεις στο οικοσύστημα, οδηγεί σε υποβάθμιση και διάβρωση του εδάφους και συχνά απαιτεί περισσότερη άρδευση και καύσιμα.

Η οργανική γεωργία απαιτεί μια συστημική και σύνθετη προσέγγιση, αφού ο αγρότης θα πρέπει να έχει σαφή και πλήρη γνώση των περιβαλλοντικών, γεωργικών και εμπορικών προκλήσεων. Ο αγρότης πρέπει επίσης να ανταποκριθεί στις τυπικές υποχρεώσεις που θέτει η διεθνής, κοινοτική και εθνική νομοθεσία. Σε τελική ανάλυση, η οργανική γεωργία αφορά την ποιότητα, παράγοντας σοδειές με υψηλή διατροφική αξία.



² International Federation of Organic Agriculture Movements (IFOAM). Principles of Organic Agriculture, 2020.

Μετάβαση στην οργανική γεωργία

Η μετάβαση από τη συμβατική στην οργανική γεωργία περιλαμβάνει δύο παράλληλες διαδικασίες:

- **Νομική διαδικασία:** Περίοδος "υπό μετάβαση" 3 ετών που αρχίζει με την επίσημη υποβολή της αίτησης στις αντίστοιχες αρχές, και
- **Διαδικασία στο πεδίο:** Μια σταδιακή μετάβαση που μπορεί να ξεκινήσει στο αγρόκτημα πριν από την επίσημη αίτηση για μετάβαση από τη συμβατική γεωργία στην οργανική γεωργία.

Κανονισμοί της ΕΕ για την οργανική γεωργία

Σε ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 2022, ο κανονισμός (ΕΕ) 2018/848 για την βιολογική παραγωγή και τη σήμανση των βιολογικών προϊόντων, καθορίζει τους κανόνες για τη βιολογική παραγωγή, τη σχετική πιστοποίηση και τη χρήση ενδείξεων που αναφέρονται στη βιολογική παραγωγή στη σήμανση και τη διαφήμιση, καθώς και κανόνες σχετικά με τους ελέγχους. Απαιτεί από τα κράτη μέλη να δημιουργήσουν ένα σύστημα ελέγχων και να ορίσουν μία ή περισσότερες αρμόδιες αρχές που είναι υπεύθυνες για τους ελέγχους όσον αφορά τις υποχρεώσεις που θεσπίζει ο συγκεκριμένος κανονισμός.



Ως "αρμόδιες αρχές" νοούνται οι κεντρικές αρχές ενός κράτους μέλους και, κατά περίπτωση, οι αντίστοιχες αρχές μιας τρίτης χώρας, που είναι υπεύθυνες για την οργάνωση των επίσημων ελέγχων. Ως "αρχή ελέγχου" νοείται η αρχή βιολογικού ελέγχου που αναγνωρίζεται από την Επιτροπή για τους σκοπούς της διενέργειας ελέγχων σε τρίτες χώρες για την εισαγωγή βιολογικών προϊόντων και προϊόντων υπό μετατροπή στην Ένωση. Ο ρόλος αυτός μπορεί να ανατεθεί σε "φορέα ελέγχου", δηλαδή σε ιδιωτικό φορέα.



Στη Μάλτα για παράδειγμα, η Διεύθυνση Γεωργίας είναι η ορισθείσα αρμόδια αρχή. Έχει ορίσει την Αρχή Ανταγωνισμού και Υποθέσεων Καταναλωτών της Μάλτας (MCCAA) ως τη μοναδική αναγνωρισμένη Αρχή Ελέγχου μέχρι σήμερα.

Αντίθετα, στην Ιταλία, έχει αναγνωριστεί ένας αρκετά μεγάλος αριθμός φορέων ελέγχου, τα λογότυπά των οποίων απεικονίζονται στα δεξιά.



Στη Μάλτα, οι έλεγχοι που διενεργούνται από την MCCAA υπόκεινται με τη σειρά τους σε ελέγχους από τη Διεύθυνση Γεωργίας, ενώ οι φορείς ελέγχου στην Ιταλία υπόκεινται σε ελέγχους από την αρμόδια αρχή της Ιταλίας.

Βιολογική πιστοποίηση



Η διαδικασία πιστοποίησης υπερβαίνει τον πρωτογενή παραγωγό, και στην πραγματικότητα οι κατηγορίες βιολογικών εργασιών περιλαμβάνουν: Βιολογικός παραγωγός, Βιολογικός λιανοπωλητής, Βιολογικός χονδρέμπορος, Βιολογικός μεταποιητής, Βιολογικός εισαγωγέας και Βιολογικοί έμποροι.

Για να μπορέσει οποιοσδήποτε από τους ανωτέρω να παράγει, να μεταποιεί, να προετοιμάζει, να πωλεί, να εισάγει ή να εμπορεύεται οποιοδήποτε προϊόν που φέρει την ένδειξη βιολογικό, πρέπει να έχει πιστοποίηση από κατάλληλο φορέα όπως αυτός έχει οριστεί από την Αρμόδια Εθνική Αρχή. Σημειώνεται, επίσης, ότι κάθε πρόσωπο ή επιχείρηση που κρίνεται ένοχο για παράβαση των διατάξεων του Κανονισμού της ΕΕ, σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε πρόστιμο.